



POLITIET

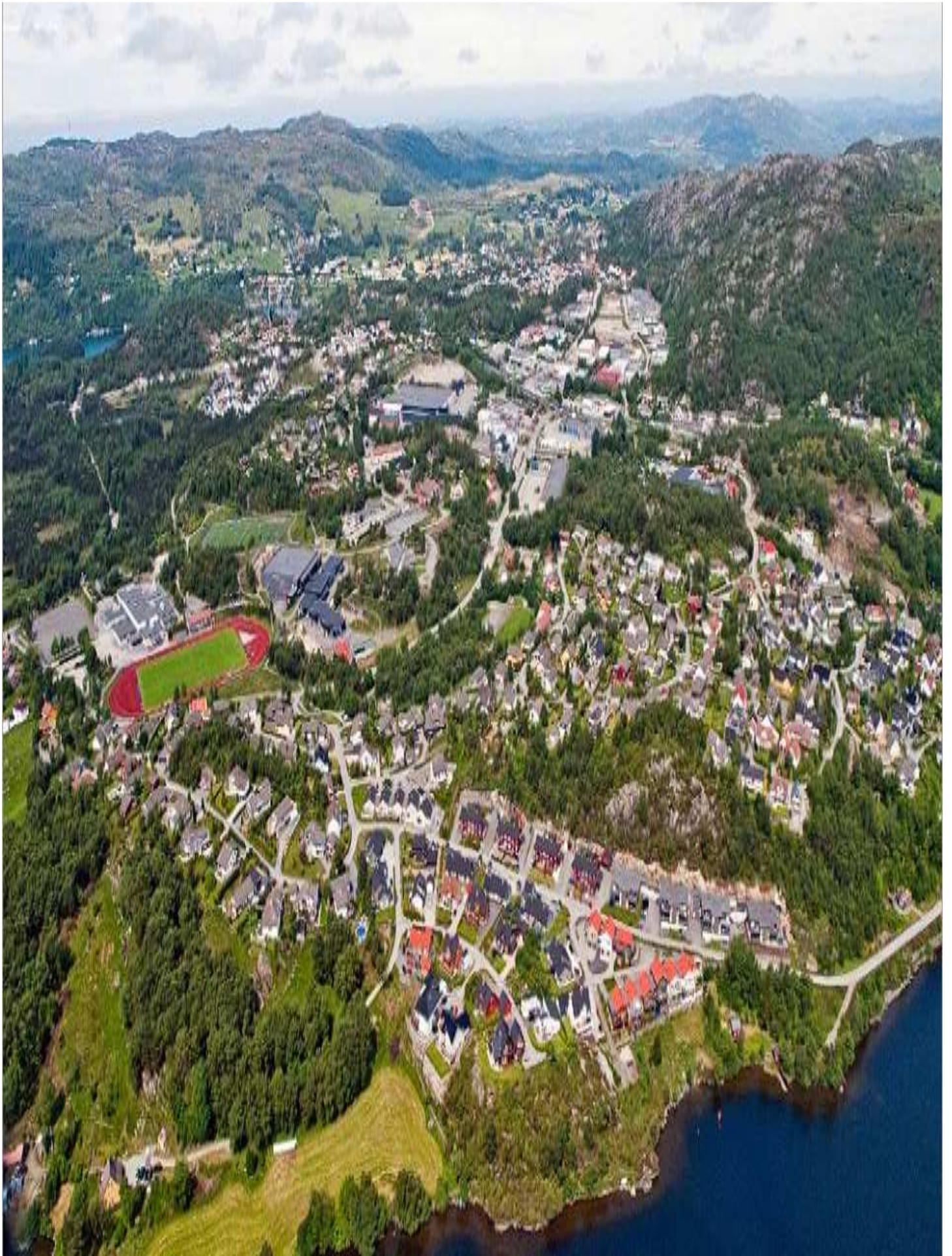
VEILEDER VED BEKYMRING

Hvordan forebygge og håndtere
radikalisering og voldelig
ekstremisme



Innhold

- Om veilederen
- Forebygging og tidlig innsats
- Informasjonsplikt - Taushetsplikt - Samtykke: Plikt til å avverge lovbrudd
- Definisjoner og sentrale begrep
- Mulige bekymringstegn
- Hvordan gå fram når du er bekymret
- Trinn i håndtering av en bekymring for privatpersoner
- Trinn i håndtering av en bekymring for ansatte i førstelinjetjenesten
- Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer
- Mulige tiltak
- Her får du råd og veiledning – viktige telefonnummer



Om veilederen

Regjeringen ønsker en bred innsats for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, og alle kommuner er av regjeringen oppfordret til å lage egne lokale veiledere.

Det kan være ulike grunner til at personer radikaliseres og er villige til å ty til vold for sine synspunkter. Det er nødvendig med tidlig innsats fra en rekke aktører for å øke mulighetene til å lykkes i det forebyggende arbeidet. Rådmannen og politiet oppfordrer offentlig ansatte og sivilsamfunnet for øvrig til å gjøre seg kjent med innholdet i denne veilederen.

Veilederen beskriver en handlingsløype fra bekymring til handling. Den inneholder kunnskap om bekymringstegn, om risiko- og beskyttende faktorer, om hva man gjør når bekymringen oppstår og hvilke tiltak som kan settes inn.

Veilederen skal være et verktøy for å forebygge all form for voldelig ekstremisme det være seg politisk og/eller religiøs motivert ekstremisme og er rettet inn mot både barn, unge og voksne.

I første omgang er veilederen rettet mot ansatte i førstelinje- tjenesten som NAV, skole, fritidsklubber, barnevern, helse og sosial apparatet m.m. Men den er også rettet mot sivilsamfunnet for øvrig. Det kan være foresatte, øvrig familiemedlemmer, venner, naboer, kollegaer og/eller noen

i foreninger, menigheten eller fritidsarenaen som er bekymret over økende grad av radikaliserings hos en ungdom/voksen.

Veilederen er utarbeidet av Tysvær kommune v/SLT koordinator i samarbeid med og med føringer fra det lokale politi

Forebygging og tidlig innsats

Det er viktig å bygge arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme på de samme grunnprinsipper som generell forebygging av kriminalitet.

En inkluderende kommune der alle har mulighet for deltakelse ut fra sine egne ressurser og interesser vil virke forebyggende både på sosial utstøting, marginalisering og kriminalitet.

Barn, unge og voksne som opplever å bli sett hørt og møtt hver dag i et inkluderende miljø der de opplever tilhørighet og egenverdi vil stå godt rustet i møte med ulike utfordringer i livsløpet.

Tidlig innsats krever kunnskap om risikofaktorer og kunnskap om tegn på radikaliseringsprosesser. Ved å gripe inn tidlig i en radikaliseringsprosess vil man kunne øke sannsynligheten for å lykkes å snu en uheldig utvikling.

Det er viktig at det forebyggende arbeidet gjøres på en måte som ikke bidrar til stigmatisering og generalisering på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion eller sosio-økonomisk status. Radikaliseringsprosessen er en uforutsigbar og dynamisk prosess hvor mange faktorer spiller sammen.

Dersom du er offentlig ansatt, gjelder det samme lovverk vedrørende samarbeid, som i alle andre saker hvor deres samarbeidspartnere er involvert.

Den enkelte tjenestes lovverk må tas hensyn til ved deling og lagring av informasjon. Regler for sensitive personopplysninger kan være relevante. En persons politiske og/eller religiøse oppfatning er å anse som en sensitiv personopplysning, jmfør personopplysningsloven § 2. Et samarbeid bør bygge på anonymisering eller et samtykke.

Husk at du som offentlig ansatt har plikt til å avverge alvorlige lovbrudd (som terror, drap, landssvik, ildspåsettelse, seksuelle overgrep, ran og vold i nære relasjoner) som går foran lovgivningen om taushetsplikt. Se mer om avvergelsesplikten og aktuell paragraf i blå boks på neste side.

Dersom du er privatperson, er du ikke bundet av samme regelverk i forhold til taushets- plikt og innhenting av samtykke.



AVVERGELSEPLIKT - STRAFFELOVEN §196

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

Definisjoner og sentrale begrep

Hva betyr radikalisering, voldelig ekstremisme og radikaliseringsprosess?

RADIKAL. Det er viktig å skille mellom radikalisering og det å være radikal! Begrepet radikal brukes om det som er omveltende og ytterliggående. Radikale holdninger og handlinger kan gjøre seg gjeldende innenfor både politikk, religion, etikk, kunst og kultur og så videre. Det er ikke ulovlig å være radikal. Ofte brukes begrepet med et positivt ladet fortegn. Store endringer i samfunnet har blitt oppnådd på grunn av at radikale personer har drevet frem en sak eller endring. Her nevnes eksempelvis Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Nelson Mandela og Gloria Steinem.

RADIKALISERING er en prosess der en person eller gruppe i økende grad aksepterer bruk av vold som virkemiddel for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål, og hvor voldelig ekstremisme kan bli en følge. Radikaliseringsprosesser kan variere fra person til person og fra gruppe til gruppe, og kan skje innen alle typer av livssyn, kulturell bakgrunn og politiske retninger. Prosessen kan skje gradvis over lengre eller kortere tid, men også fremstå som en akutt endring hos en person.

VOLDELIG EKSTREMISME betyr i denne kontekst aktiviteten til personer og grupperinger som er villig til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål. Den voldelige ekstremismen kan være relatert til høyreekstremisme, venstreekstremisme, ekstrem islamisme m.m.

Med ekstremisme menes her at man kun aksepterer egne meninger og/eller mener det er legitimt å ty til vold for å få gjennomslag for sine meninger (politiske mål). Noen forstår ekstremisme som ekstreme meninger, meninger som skiller seg veldig mye fra flertallets meninger. Demokratisk sett er det imidlertid viktig å skille skarpt ved legitimering av vold.

HATKRIMINALITET er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en person, eller gruppe av personer, på bakgrunn av deres faktiske eller oppfattede etnisitet, religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne. Voldelig ekstremisme er den mest ytterliggående formen for hatkriminalitet.

NETTEKSTREMISME er å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett, som kan rammes av Straffeloven § 185. Personer som fremmer ekstreme synspunkter på internett finner lett støtte for sine oppfatninger. Informasjonen spres hurtig og det kan være vanskelig å skille mellom potensielle trusler og personer som utfordrer ytringsfrihetens grenser.

UTENFORSKAP, eller sosial eksklusjon, kan forstås som individuelle og strukturelle mekanismer eller barrierer for deltakelse på ulike arenaer. Ulikhet i helse, utfordringer med rus, psykiske lidelser, lav deltakelse i fritidsaktiviteter, prestasjonspress, ulikheter i økonomi, samt ulike muligheter for å følge utdanningsløp og skaffe seg jobb, er eksempler på forhold som kan føre til utenforskap.

AVRADIKALISERING er en prosess som under gitte forutsetninger kan føre til at en person i mindre grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål.

6. Mulige bekymringstegn

Intensjoner og motivasjon for radikalisering og ekstremisme er ofte sammensatt:

- provosere og utfordre, få oppmerksomhet for egen del og om saken, få bekreftelse og finne venner, sosiale nettverk og identitet, søke trygghet og støtte, ungdomsopprør/ulovlige aksjoner, spenning, status og makt, moralsk sjokk, reaksjon på krig, overgrep, undertrykkelse, fattigdom m.m.

Andre faktorer kan være:

- stort engasjement knyttet til innvandring og flyktninger, ønske om endringer eller å gi støtte, press/motivasjon/påvirkning som tar utgangspunkt i det transnasjonale familieliv og nettverk.

Det er ingen fasit i forebyggende arbeid. Det er ofte snakk om sammensatt motivasjon og flere mulige bekymringstegn. Under er noen tips til mulige bekymringstegn eller signaler. Listen er ikke utfyllende.

Bekymringstegn (eksempler)	
Uttalelser og ytringer	<ul style="list-style-type: none"> • Intoleranse for andres synspunkter • Fiendebilder – vi og dem • Konspirasjonsteorier • Hatretorikk • Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati • Legitimerer vold • Trusler om vold for å nå politiske mål.
Interesser Utseende Symbolbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Appellerer til og søker etter ekstremistisk materiale på nett. • Endrer utseende, klesdrakt m.m. • Benytter symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner. • Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter m.m.
Aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Opptatt av ekstremisme på internett og sosiale medier • Deltar på demonstrasjoner og voldelige sammenstøt med andre grupper • Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme • Hatkriminalitet • Reisevirksomhet som kan føre til økt radikalisering og kontakt med ekstremister
Venner og sosiale nettverk	<ul style="list-style-type: none"> • Endrer nettverk og omgangskrets • Omgås med personer og grupper som er kjent for ekstremisme • Omgås i grupper der det utøves trusler vold og/eller annen kriminell virksomhet

Hvordan gå fram når du er bekymret for at en person står i fare for å bli radikalisert?

Tidlig innsats er et mål innenfor det forebyggende arbeidet med barn og unge. Vi ser at dette også er viktig innenfor denne gruppen.

Dersom du er bekymret for at en person er i en radikaliseringsprosess, er det en rekke ressurser og instanser du kan støtte deg til i kommunen, og hos lokalt politi.

Trinn i håndtering av en bekymring for privatpersoner

Er du privatperson og er bekymret for økende grad av radikalisering hos en venn, en nabo, en kollega, et barn, en forelder, øvrig familiemedlem, noen i din forening, menighet eller i fritidsarena kan du gjøre følgende:

1. Ta bekymringen på alvor

Gjør klart for deg selv hva du er urolig for og tenk gjennom hva du trenger for å redusere din egen uro. Ta ansvar for din bekymring.

2. Rådfør deg med fagfolk

Rådfør deg med politi/ alarmtelefonen, eller andre fagfolk ved fortsatt bekymring. Du kan velge å være anonym.

Hvordan går du fram ved en bekymring ?

Trinn	Handling	Ansvar
1	<p>Gå i dialog med vedkommende du er bekymret for. Bry deg, spør hvordan de har det, prøv å kom «innpå» han eller hun. Da har du anledning til å gjøre deg opp en mening og «kartlegge» mulige bekymringstegn.</p> <p>Drøft eventuelt bekymringene med kollegaer</p>	Ansatte
2	<p>Drøft bekymringen</p> <p>Hvis den unge går på skolen drøftes bekymringen med leiing og evt. faglige og pedagogiske ressurser på skolen (TOT). Det avtales hvem som har hovedansvaret for å følge opp bekymringen videre</p>	Ledelsen Skolen Virksomheten
3	<p>Meld bekymringen</p> <p>Hvis skolen eller virksomheten vurderer det som nødvendig å gå videre med bekymringen meldes dette opp til TUT samt politiets forebyggende gruppe. Gjelder bekymringen personer som ikke går på skolen meldes bekymringen direkte til forebyggende gruppe i politiet.</p>	Skolen Virksomheten Barnevern Politi
4	<p>Bekymringssamtale</p> <p>Hvis fleire instanser er bekymret for radikaliserings eller ekstremisme kan politiet eller SLT følge opp med en bekymringssamtale med den unge og foreldrene. (svært alvorlige bekymringer meldes videre til PST)</p>	SLT Politi PST

Hvordan går du fram ved en bekymring ?

5	Tverretatlig samarbeid Kven kan følgje opp/koordinere arbeidet rundt ungdommen ? Lag en plan for å jobbe helhetlig med den unge. (Se mulige risiko og beskyttelsesfaktorer)	TUT SLT Forebyggende gr. Barnevern Opprette stafettlogg
6	Oppfølging Klargjør hvem, eller hvilken instans som er ansvarlig for videre koordinering. Lag plan for helhetlig oppfølging med tverrfaglige ressurser. Inkluder omsorgspersoner i arbeidet. Følg opp tiltakene i planen. Relasjonsbygging, mentorarbeid, miljø, jobb, skole, bolig ,fritidsinteresser og sosialt nettverk er viktige indigrenser i arbeidet	Alle Mentor Foresatte Tillitspersoner
7	Meld bekymringen til PST Ved fortsatt alvorlig bekymring meldes saken til PST	Politi PST

Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer

	RISIKOFAKTORER	BESKYTTENDE FAKTORER
Personlige faktorer	<ul style="list-style-type: none">• Marginalisert/diskriminert• Mangler tilhørighet/søker tilhørighet• Skolerelaterte problemer• Psykiske problemer• Mangler kunnskap• Traumatiske opplevelser• Søkende etter svar• Individuell sårbarhet• Betrakter seg selv som offer	<ul style="list-style-type: none">• Reflektert ungdom• Skoleflink• Hobbyer eller aktiv i idrett• Mestringsfølelse• Robust• Opplevelse av mening• Selvtillit• Livskvalitet• God helse
Familie-messige faktorer	<ul style="list-style-type: none">• Påvirkning av transnasjonalt familieliv og nettverk• Dårlig samspill i familien• Foreldre som sliter i foreldrerollen• Sosiale problemer i familien• Psykiske problemer i familien• Rusmisbruk• Fattigdom eller arbeidsledighet• Vold eller annen omsorgssvikt• Ekstreme sympatier hos venner, familie eller slekt	<ul style="list-style-type: none">• Ressurssterk familie• Høy sosioøkonomisk status• Støttende foreldre• God kommunikasjon

Sosiale faktorer	<ul style="list-style-type: none"> • Lav sosial status • Mangler tilhørighet/søker tilhørighet • Marginalisert ungdom • Opplevd diskriminering • Negativ påvirkning av venner • Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap • Arbeidsledig • Livsstil som omfatter kriminalitet • Utrygt lokalområde 	<ul style="list-style-type: none"> • Positiv påvirkning av venner • Er i arbeid • Går på skolen • Prososiale venner • Deltakelse i storsamfunnet • Deltakelse i organiserte eller/ og uorganiserte aktiviteter • Trygt lokalområde
-------------------------	--	---

Motivasjonsfaktorer	<ul style="list-style-type: none"> • Behov for felleskap • Annerkjennelse • Spenning • Beskyttelse • Ekstremistiske forbilder • Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep • Føler seg utenfor samfunnet 	<ul style="list-style-type: none"> • Gode nettverk • Deltar i stor-samfunnet • Deltar i aktiviteter • Gode venner og forbilder • Mål og interesser
----------------------------	---	---

Ideologiske og kulturelle faktorer	<ul style="list-style-type: none"> • Politisk debatt - kulturell identitet • Misnøye med sosial og økonomisk urettferdighet • Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål • Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati • Konspirasjonsteorier • Polariserende fiendebilder 	<ul style="list-style-type: none"> • Forståelse for demokrati, valgfrihet, toleranse og respekt for mangfold • Kritisk til kilder og informasjon
---	---	--

Mulige tiltak

Det kan benyttes en rekke metoder, tiltak og tjenester innenfor ulike sektorer som allerede eksisterer. Det er summen av den forebyggende innsatsen mot kriminalitet, hat-kriminalitet og voldelig ekstremisme som gir resultat. Innsatsen koordineres gjennom SLT-systemet og dens samarbeidsparter som politi, psykososiale team ved skoler, barnevern, NAV, Møteplassen med flere. Her omtales kort noen relevante tjenester, tiltak og metoder.

Samarbeid mellom tjenester og sektorer – ”Felles trygghet er et felles ansvar”

Handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme (2014) foreskriver en bred forebygging som omfatter en rekke kommunale og statlige sektorer, samt privat og frivillig sektor. Samarbeidet lokalt kan koordineres gjennom SLT-systemet.

I kommune og stat står følgende tjenester og sektorer sentralt:

Utdanningssektoren: skoler, ressursteam som psykososiale team, m.m.

Helse og omsorg: barnevern, sosial, helse, skolehelsetjenesten m.m.

Arbeid og inkludering: NAV, IMDI m.m.

Kultur- og fritid: fritidsklubber m.m.

Justissektoren: PST, politi, kriminalomsorg, konfliktråd m.m.

Individuell handlingsplan

Tiltak og tjenester kan med fordel samles i en individuell handlingsplan.

Dialog

Dialog er en sentral metode for å forebygge voldelig ekstremisme. Dialog som metode er godt kjent fra kriminalitetsforebyggende arbeid blant barn og unge. Dialog gir gode relasjoner, forståelse og respekt, som igjen sikrer god forebygging, endring og trygghet – uten ekstremisme.

Bekymringssamtalen

Bekymringssamtalen er mye benyttet av politiet i arbeidet med unge lovbytere. Bekymringssamtalen blir også, i en videre- utviklet utgave, benyttet i arbeidet med å forebygge voldelig ekstremisme. SLT- koordinator benytter også denne metode

Megling og forsoning

Konflikter og overgrep bør følges opp med megling og forsoning mellom partene gjennom skolemegling, konfliktråd m.m

Mentorer

Mentorer er en ordning som en har positiv erfaring med i arbeidet med unge lovbytere og blant unge som kan bli rekruttert til ekstremisme. I Danmark og Sverige har de lang erfaring i å benytte mentorer. Mentoren er en rådgiver og støttespiller som kan følge den unge opp over tid.

Her får du råd og veiledning

- **POLITIET**
02800
- **Tysvær lensmannskontor** **52 75 48 00**
- **Sør - Vest politidistrikt** **52 86 80 00**
- **Politiets sikkerhetstjeneste (PST)** **52 86 80 00**
post@pst.politiet.no
- **Barnevernet** **52 75 70 00**
- **SLT – koordinator** **93216677**

Aktuelle nettsider

www.radikalisering.no

Dette er regjeringens nettsted for deg som ønsker hjelp, råd eller kunnskap om radikaliserings og voldelig ekstremisme. Nettstedet oppdateres jevnlig og lenker til aktuelle publikasjoner og nettsteder.

www.utveier.no

Kunnskapsportalen «radikaliserings og voldelig ekstremisme – prosesser inn og veier ut» er en del av regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

www.kripos.no

Kripos har en egen tipsside som kan benyttes ved bekymring om radikaliserings. Siden er enkel å benytte og har gode forklaringer. Etter at Kripos har behandlet tipset blir det sendt til lokalt politi for oppfølging der.

Kilder

- Regjeringens *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*
- SaLTo sekretariatet hos Oslo kommune, *Veileder ved bekymring– Hvordan forebygge og håndtere hatkriminalitet og voldelig ekstremisme blant unge*
- Time kommune, *Hvordan forebygge radikaliserings og håndtere voldelig ekstremisme i vårt nærmiljø*
- Moss kommune, *Hvordan forebygge radikaliserings og håndtere mistanke om voldelig ekstremisme.*
- Ålesund kommune, *Veileder ved bekymring – Hvordan forebygge og håndtere radikaliserings og voldelig ekstremisme*
- Veilederne finner en på: <http://krad.no/forebygging-av-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme>